

O‘ZBEKISTON XALQ SAN’ATKORLARINING XOTIRASINI ABADIYLASHTIRISH: MA’MURJON UZOQOV VA KOMILJON OTANIYOZOV XOTIRASIGA BAG‘ISHLANGAN RESPUBLIKA KO‘RIK- TANLOVLARINING O‘RNI

Sobir Xayitqulovich Madiviy
O‘zDSMI

Annotatsiya: Maqola O‘zbekistonda 2015-2017-yillarda “Keksalarni e’zozlash yili” davlat dasturi doirasida o‘tkazilgan ikkita muhim respublika ko‘rik- tanlovlarning o‘tkazilishining maqsadi, musiqa madaniyatimiz rivojida tutgan o‘rni va ahamiyati ochib beriladi. Birinchi tanlov O‘zbekiston xalq hofizi Ma’murjon Uzoqov xotirasiga bag‘ishlangan bo‘lib, 2015-yil 22-iyulda Farg‘ona viloyati Marg‘ilon shahrida o‘tkazilgan. Ikkinchi tanlov O‘zbekiston xalq artisti Komiljon Otaniyozovning 100-yillik yubileyiga bag‘ishlanib, 2015-2017-yillarda Xorazm viloyati Shovot tumanida tashkil etilgan. Maqolada doirasida tadbirlarning ishtirokchilari, natijalari va milliy madaniyatni saqlash hamda kelajak avlodga yetkazishdagi ahamiyati ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: ko‘rik-tanlov, musiqa, qo‘shiq, maqom, madaniy meros, mumtoz ashula, iste’dod, mahorat

PERPETUALIZING THE MEMORY OF THE PEOPLE'S ARTISTS OF UZBEKISTAN: PLACE OF THE REPUBLICAN COMPETITIONS DEDICATED TO THE MEMORY OF MA'MURJON UZOKOV AND KOMILJON OTANIYAZOV

Sabir Khayitqulovich Madiviy
UzSIAC

Abstract: The article addresses the purpose, role, and significance of two important republican review-contests organized in Uzbekistan between 2015 and 2017 within the framework of the state program “The Year of Honoring the Elderly,” and their impact on the development of our musical culture. The first contest was dedicated to the memory of the People’s Hofiz (singer/master) of Uzbekistan, Ma’murjon Uzoqov, and was held on July 22, 2015, in the city of Margilan, Fergana region. The second contest was dedicated to the 100th anniversary of the People’s Artist of Uzbekistan, Komiljon Otaniyozov, and was organized in the Shovot district of the Khorezm region from 2015 to 2017. The article examines the participants, the results of the events, and their importance for preserving and transmitting the national cultural heritage to future generations.

Keywords: review-contest, music, song, maqom, cultural heritage, classical singing, talent, mastery

O'zbekiston mustaqillik yillarida milliy madaniy merosni saqlash va rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, o'zbek mumtoz musiqa san'atining buyuk vakillari - xalq hofizi Ma'murjon Uzoqov va xalq artisti Komiljon Otaniyozov kabi san'atkorlar xotirasini abadiylashtirish va ularning ijodiy merosini kelajak avlodlarga yetkazish masalasi alohida ahamiyat kasb etdi.

2015-yilda "Keksalarni e'zozlash yili" [1.] deb e'lon qilinishi bilan birga, mamlakatimizda keksa avlod san'atkorlari, jumladan, vafot etgan buyuk ijodkorlar xotirasini ulug'lash bo'yicha bir qator muhim tadbirlar amalga oshirildi. Ushbu davlat dasturi doirasida O'zbekiston Madaniyat va sport ishlari vazirligi tashabbusi bilan respublika miqyosida ko'rik-tanlovlar tashkil etildi. O'zbek milliy musiqa san'atida o'ziga xos maktab yaratgan Ma'murjon Uzoqov va Komiljon Otaniyozovning ulkan ijodiy merosi yoshlar orasida keng targ'ib qilish, ularning betakror ijrochilik uslublarini o'rganish va davom ettirish zarurati paydo bo'ldi. Bu maqsadda 2015-2017-yillarda ushbu san'atkorlar xotirasiga bag'ishlangan respublika ko'rik-tanlovlari o'tkazildi.

O'zbekiston xalq hofizi Ma'murjon Uzoqov xotirasiga bag'ishlangan Respublika ko'rik - 2015-yilning 22-iyul kuni Farg'ona viloyati Marg'ilon shahridagi Ma'murjon Uzoqov nomidagi madaniyat va istirohat bog'ida bo'lib o'tdi. O'zbekiston xalq hofizi Ma'murjon Uzoqov yaratgan ulkan madaniy merosiga ehtirom ko'rsatish, ustoz san'atkorning baland pardalarda kuylagan "Sayding qo'yaber, sayyod", "Bu gulshan soz ekan", "Mustahzod" "Sho'xi parivashga", "Jonon bo'laman deb", "Shaydo bo'libman", "Yor istab" kabi katta ashula va ashulalarini ijro eta oladigan yosh iste'dod sohiblarini aniqlash, ularni qo'llab-quvvatlash va ularning katta sahnalarda ham o'z ovoz imkoniyatlarini namoyish etishlariga yordam ko'rsatish maqsadi ushbu madaniy hodisaning vazivasiga aylandi.

O'zbekiston xalq artisti Komiljon Otaniyozov xotirasiga bag'ishlangan Respublika ko'rik-tanlovi esa 2015-yilning 25-iyun Xorazm viloyati Shovot tumani Komiljon Otaniyozov nomidagi madaniyat va istirohat bog'ida bo'lib o'tdi. [2.] Komiljon Otaniyozov baland pardalarda xalqimizni maftun etgan ta'sirchan xorazm maqomlari, Segoh, Dugoh, Feruz, Suvoralari, xonanda repertuarida mumtoz she'riyat namunalariga bastalangan i ashula va qo'shiqlari, yosh avlod xonanda va sozandalari tomonidan talqin etilishi, mumtoz musiqa san'atimizni targ'ib qilishdagi muhim qadamlardan biri bo'ldi.

Xalq qo'shiqlari, dostonlari, Xorazm maqomlarini maromiga yetkazib ijro etgan Komiljon Otaniyozov bastakor sifatida ham ko'plab kuylar yaratdi, o'zbek ashulachilik san'ati uchun boy meros qoldirdi. Muallif qalamiga mansub "Salom

senga, Xorazmdan", "Muborak", "Vatan", "Olqish", "O'zbekiston", "Xorazm" kabi qo'shiqlar milliy xalqchill tarovati bilan ajralib turadi.

Ustoz san'atkor ko'plab shogirdlar yetishtirib, el mehrini qozongan edi. Uning Xorazm teatridagi ijodiy faoliyati davomida "Farhod va Shirin"da Farhod, "Tohir va Zuhra"da Tohir, "Davron ota"da Davron ota, "Gulsara"da Qodir kabi o'nlab obrazlari tomoshabinlar qalbida unutilmas bo'lib qoldi.

Ko'rik-tanlovning Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri hamda viloyatlarda o'tkazilgan birinchi bosqichida yuzlab ishtirokchilar qatnashgan bo'lsa, yakuniy Respublika bosqichida jami 20 nafar yakkaxon xonanda va havaskor maqom ijrochilari o'zaro ijodiy bellashdilar. Tanlov nizomiga muvofiq, asarlar jonli ijro etildi. Ijro etilgan mualliflik qo'shiqlarida matnning saviyasi, musiqaning milliyligi, liboslar hamohangligi, ijrochining ovozni ishlatish mahorati, sahnada o'zini tutishi e'tiborga olinib, nufuzli xakamlar hay'ati tomonidan baholab borildi" [2.]

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-fevraldagi "O'zbekiston xalq artisti Komiljon Otaniyozov tavalludining 100-yilligiga tayyorgarlik ko'rish va uni yuqori saviyada o'tkazish to'g'risida"gi 20-son bayoni va O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligining 2017-yil 9-martdagi "O'zbekiston Vazirlar Mahkamasining bayoni ijrosi to'g'risida"gi 23-sonli buyrug'i ijrosini ta'minlash maqsadida 2017-yilning 12-avgust kuni Xorazm viloyatining Shovot tumanidagi K.Otaniyozov nomidagi madaniyat va istirohat bog'ida Komiljon Otaniyozov tavalludining 100-yilligiga bag'ishlangan respublika ko'rik-tanlovining yakuniy bosqichi o'tkazildi.

Ko'rik-tanlovning mamlakat bosqichida 20 nafar yakkaxon xonanda va havaskor maqom ijrochisi o'z san'atini namoyish etdi. Birinchi o'ringa xorazmlik Anvar Bekchanov va Akmal Qurbonov munosib topildi. Ikkinchi o'rin Navoiy viloyatidan Sherzod Aslonov, Xorazm viloyatidan Nabijon Xudoyberganov va Sharofjon Matchonovga, uchinchi o'rin xorazmlik Artur Ozodov, Samarqand viloyati vakili Daler Saidov hamda Toshkent shahridan Feruzbek Normatovga nasib etdi.

"Bu kabi tanlovlar asriy qadriyatlarimizga sadoqat, iftixor tuyg'ulariga yo'g'rilgan Vatanparvarlik, shukronalik, bunyodkorlik, bag'rikenglik, mehr-oqibat, muhabbat kabi mavzularda kuylab, katta ashula, xalq qo'shiqlari yo'nalishida ijod qilayotgan, ustoz san'atkorlarning ijodiy merosiga teran ko'z, yuksak ehtirom bilan boqib, o'zbek milliy qo'shiqchilik san'atiga munosib hissa qo'sha oladigan izlanuvchan, iste'dodli ijrochilarni kashf etish, ularni qo'llab-quvvatlash, katta sahnalarda xalqimizga sadoqat bilan xizmat qilishlari, o'z salohiyati, iqtidori va mahoratini namoyish etishlari uchun keng imkoniyat yaratadi, - deb ta'kidlaydi bu yo'nalishda faol ishlarni amalaga oshirgan Respublika xalq ijodiyoti va madaniy-ma'rifiy ishlar ilmiy-metodik markazi direktori Azamat Haydarov.

Xorazm lazgisi, maqom va suvorlari, doston va xalq qo'shiqlarining mohir ijrochisi, o'zbek milliy mumtoz qo'shiqchilik san'atida o'ziga xos ijrochilik maktabini yaratgan buyuk san'atkor, O'zbekiston xalq artisti Komiljon Otaniyozovning ulkan ijodiy uslubini yoshlar orasida keng targ'ib qilish, uning boy madaniy merosiga ehtirom ko'rsatish, baland pardalarda kuylagan Segoh, Dugoh, Feruz, Suvora hamda boshqa ashula va qo'shiqlarini ijro eta oladigan yosh iste'dod sohiblarini aniqlash maqsadida tashkil etilgan mazkur tanlovga Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri va viloyatlardan 50 nafarga yaqin san'atkor tashrif buyurdi.

Qatnashchilarning ijrochilik mahoratini O'zbekiston xalq artistlari, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimlari va san'at sohasining taniqli mutaxassislaridan iborat hakamlar hay'ati baholab bordi.

- Bugun niyatlarimiz ijobat bo'lib turibdi, - deydi ko'rik-tanlovning hakamlar hay'ati raisi, O'zbekiston xalq artisti Ortiq Otajonov. -Ya'ni, sevimli ustozimiz tug'ilib o'sgan zaminda ustozimizning qo'shiqlari yangramoqda. Tanlov ishtirokchilari musiqani ham, ashulani ham jonli ijro etishmoqda. Ochig'i, bundan tomoshabinlar zavq olishayotir. Vaholanki, xalqimiz jonli ijroning qadriga etadigan insonlar sirasiga kiradi. Kezi kelganda aytib o'tish joizki, ko'rik-tanlov jarayonida ko'plab iqtidorli yoshlar ko'zga tashlandi. Kelgusida ular orasida etuk san'atkorlar etishib chiqishiga ishonchim komil. Asosiysi, bugun ustozimizning xotirasini eslab, uning ruhini shod etayotganimizdan benihoya mamnunmiz.

Tanlovda ishtirok etgan san'atkorlar Komiljon Otaniyozovning barhayot qo'shiqlari, dilbar navolarini maromiga etkazib kuylashdi. Buning barobarida, madaniyat va istirohat bog'iga yig'ilgan yuzlab hamyurtlarimizga olam-olam sevinch ulashishdi.

Nufuzli hakamlar hay'atining qaroriga ko'ra, birinchi o'ringa xorazmlik Nabijon Xudoyberganov sazovor bo'ldi. Ikkinchi o'rin Toshkent shahridan O'ktam Ahmedov va xorazmlik Sharof Matchanovga nasib etdi. Faxrli uchinchi o'rinni Qashqadaryo viloyatidan aka-uka - 13 yoshli Kamoliddin va 10 yoshli Jamoliddin Quttiyevlar hamda xorazmlik Artur Ozodov va Bektosh Xudoyberganovlar egallashdi. Ularga tashkilotchilarning tegishli darajadagi diplomi va qimmatbaho sovg'alari topshirildi.

Ko'rik - tanlovda ishtirok etadigan har bir ijrochining maxoratini baxolash uchun tajribali san'atkorlar orasidan hakamlar xay'ati a'zolari tanlab olindi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi Erkin Madrahimov, O'zbekiston Respublikasi xalq artisti Ortiq Otajonov, O'zbekiston xalq hofizi Farhod Davlatov, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar - Raxmatjon Qurbonov va Og'abek Sobirovlar har bir qatnashchining ijrochilik uslubi, mahoratini xolis baholandi.

Yuqorida qayd etilgan respublika miqyosidagi ko'rik-tanlovlari milliy madaniy merosni saqlash va rivojlantirishning muhim qadamlardan biri hisoblanadi. Ma'murjon

Uzoqov va Komiljon Otaniyozov kabi buyuk san'atkorlar xotirasiga bag'ishlangan tadbirlar katta ahamiyatga egadir. Ushbu ko'rik-tanlovlar O'zbekiston milliy madaniyatini saqlab qolish, rivojlantirish va kelajak avlodga uzatish sohasida amalga oshirilayotgan tizimli ishlarning muhim qismidir. Ular orqali nafaqat san'atkorlar xotirasi abadiylashtirilib, balki milliy musiqa madaniyatining uzluksizligi ta'minlanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh. "Keksalarni e'zozlash yili" Davlat dasturi to'g'risida"gi 18.02.2015 yildagi PQ-2302-son qarori. <https://lex.uz/docs/-2575143>
2. Axmedova N. "San'at bog'ining bog'boni". // <http://xorazmiy.uz/oz/pages/view/189>
3. Mirziyoyev Sh.: Komiljon Otaniyozov qisqa umri davomida mumtoz musiqa san'atimizni yangi, yuksak bosqichga ko'tardi. // <https://kun.uz/news/2017/07/20/mirzieev-komilzon-otaniezov-kiska-umri-davomida-mumtoz-musika-sanatimizni-angi-uksak-boskicga-kutardi>
4. Mirziyoyev Sh. O'zbekiston xalq artisti Komiljon Otaniyozov tavalludining 100 yillik bayrami qatnashchilariga. // <https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-khal-artisti-komilzhon-otaniyezov-tavalludining-10-20-07-2017>